

Koncepce Centra experimentálního divadla a kreativního týmu MgA. Michal Zetel, Ph. D.

Prohlášení

Kdyby bylo možné vést, a to dobře vést, jakoukoliv instituci bez sdílení hodnot a vizí, pak by CED mohl zůstat tím, čím je; provozní organizací administrativně zaštitující chod několika divadelních souborů. Možné to však není. Čím tedy Centrum experimentálního divadla je, respektive čím by být mohlo? Vymezení smyslu a úlohy *Centra experimentálního divadla* jako by anticipoval, s nekomplikovanou samozřejmostí, sám název instituce. Avšak výklad ztěžuje obsahová nejasnost pojmů *divadlo*, *experiment*, *centrum*. Jejich poznání je nutně dáno prostorem a časem. Odpuštěme si pro tentokrát tuto podmíněnost; je vlastní všem, kteří se ve svém tvůrčím životě pokoušeli o zrod čehosi krásného, nového a autentického, tedy i tvůrcům podepsaným pod touto koncepcí.

• *Centrum*

Hrozbou všech center je tendence ustrnout ve středu, zarýglovat vrátka, opevnit se laťkovým plotem a z úhledné předzahrádky ozdobené umělou labutí rozšafně kynout osamělým kolemjdoucím na pozdrav. Zdravou dynamikou centra je pohyb směrem k okraji. Chceme povalit ten plůtek, vydat se na uměleckou periferii, až tam, kam se divadelní kritici odváží jen ve dvou a na koni, a to zajímavé, co nás cestou udeří do očí, pozveme na Zahradní slavnost. Přijďte, bude se grilovat labuť.

• *Experiment*

Divadelní experiment definoval progresivní divadelní hnutí 60. a 70. let. Současný experimentální přístup k divadelní tvorbě spočívá nikoliv v rozšiřování výrazových prostředků a objevování divadelnosti mimo institucionální vymezení divadla, ale v hledání možností uplatnění divadla coby společensky užitečné umělecké platformy.

• *Divadlo*

Jsme přesvědčeni, že tradice není totéž co kontinuita. Známe divadelní odkaz zakladatelů Divadla Husa na provázku a HaDivadla, jako svébytní tvůrci však nechceme a nemůžeme navazovat na estetická východiska jejich tvorby. Transcendující hodnotou pro nás zůstává společenský patos obou divadel, vědomá spojitost s časem a místem, v němž (a pro nějž) naše divadelní tvorba vyrůstá. Moderní divadelní múzy dorostly do věku Avengers. Mají-li je ve zdraví přežít, je jediným možným pokračováním **nový začátek**.

Nový začátek

Z úcty a pokory, nikoli z pohrdání a arogance, cítíme potřebu zásadní okamžité a razantní proměny celé instituce. Spojení dvou a posléze tří divadel, která si ze své podstaty v různých etapách existence v různé míře de facto konkurovala, je zcela jiného druhu než spojení ansámbľů v tzv. vícesouborových divadlech, kde je zaměření jednotlivých složek již od základu naprosto rozdílné a na první pohled rozpoznatelné.

Z teatrologického hlediska lze pochopitelně pojmenovat a sledovat rozdílnost poetik všech tří dosavadních značek, ale dovolím si tvrdit, že v mnoha projektech, a dokonce celých sezónách, byla tvorba jednotlivých divadel zaměnitelná. Bráno čistě z hlediska marketingového to nedává valného smyslu.

Paradoxně ale zároveň běžný divák zvenčí leckdy netušil, že mezi jednotlivými složkami CEDu existuje jakákoli institucionální vazba, ba dokonce, že cosi jako CED vůbec

existuje. Tento fakt by mohl vést k přesvědčení, že vhodným modelem fungování CEDu je holding. Cílem této koncepce není toto přesvědčení ani vyvrátit, ani potvrdit. Jejím cílem je nabídnout zcela jiné řešení, které ovšem předpokládá doslova **rozbití** dosavadního systému.

Tento zásah musí být natolik **razantní**, aby již fakticky neumožňoval cestu zpět. Rozhodnutí uvést v život tuto koncepci naprosto zásadním způsobem promění léta udržovaný brněnský status quo, na jehož divadelní mapě bylo poslední zásadní změnou přesunutí zpěvohry NDB pod křídla Městského divadla Brno. Jinak se pouze mění šéfové, ředitelé již méně, a brněnští herci se po několika pokusech nakonec stejně přesunou do Prahy za lepším výdělkem a dynamičtější divadelní scénou. Na nezřízované alternativní scéně tu a tam zasvítl nadějná hvězda, ale v okamžiku, kdy oprávněně sahá po „kariéřním postupu“ a zasluhuje si institucionalizaci, a to například zrovna pod střechou CED, narazí na pevnou a nedobytnou hradbu, **kamennou**, často kamennější než ty nejtradičtější divadelní domy.

Cílem této koncepce je rozbit stávající CED a na jeho základech vytvořit platformu, která teprve ukáže, jakým směrem se vydat. Chceme vytvořit otevřenou strukturu, která umožní prostupnost nejen pro umělecké individuality, ale pro celá již existující uskupení.

Navrhujeme proto zrušení postů uměleckých šéfů jednotlivých divadel a sloučení a následnou redukci souborů Husy na provázku a HaDivadla. Plně si uvědomuji rozsah a možné důsledky tohoto zásahu a přijímám za něj plnou zodpovědnost.

Časový horizont

Vzhledem k termínu konání „druhého kola“ výběrového řízení a pracovním závazkům drtivé většiny členů týmu předpokládáme, že navrhované změny by se uskutečnily postupně, a to během divadelní sezóny 2019/20. Sezóna 2018/19 by proběhla pod současným vedením jednotlivých souborů dle stávajících plánů.

Organizační struktura

V čele Centra experimentálního divadla bude stát **umělecký ředitel**, v jehož kompetenci budou veškeré umělecké aktivity organizace. V této koncepci nefigurují umělečtí šéfové, tak jak tomu bylo doposud, ale dramaturgové, kteří disponují kompetencemi čistě uměleckými, nikoliv však ekonomickými a personálními ve smyslu pracovně-právním.

Jsou pouze garanty a spojovacími články mezi konkrétními realizačními týmy a CEDem a jejich úkolem je vyhledávat a propojovat osobnosti a projekty, sledovat a aplikovat současné světové tendence, nikoli budovat vlastní poetiku a opevňovat se na svých pozicích vůči zbytku CEDu.

Umělecký ředitel úzce spolupracuje s **šéfdramaturgem** CEDu, který je také jeho zástupcem v uměleckých záležitostech a který má jisté pravomoci nad ostatními uměleckými pracovníky, a to zejména ve fázi výběru titulů a přípravy projektů. Je jedním z hlavních garantů umělecké činnosti organizace.

Naproti tomu ve věcech ekonomických a provozních je hlavním partnerem a zástupcem ředitele **ekonomicko-provozní ředitelka**, pod kterou spadají všichni neumělečtí pracovníci organizace, včetně **produkčních uměleckých tvůrčích skupin**, a je tak zajištěna přímá ekonomická kontrola jednotlivých projektů jak ve fázi přípravy a průběhu, tak ve fázi kontrolní. Umělečtí pracovníci jsou tedy vázáni schváleným rozpočtem a nemají pravomoc nakládat finančními prostředky samostatně.

Provozní členění neuměleckých profesí (viz organizační struktura v příloze) spočívá ve sloučení všech ekonomických a administrativních agend jednotlivých tvůrčích skupin ve společný **ekonomický úsek** (účetárna, personální a mzdová agenda, pokladna, atd.), dále

ve sloučení **správy a údržby budov** včetně úklidu a zřízení tří nebo dvou samostatných úseků **uměleckého technického provozu** vázaných na prostor (1. Husa na provázku, 2. HaDivadlo, 3. Sklepní scéna, Kongresový sál a open air akce) nikoli na soubor. Každý z těchto úseků vede samostatný vedoucí a řídí práci osvětlovačů, zvukařů, stavěčů scény, garderoby, výroby, rekvizit i vlásenek.

Pod ekonomicko-provozní ředitelku pochopitelně spadají i pokladny, marketingoví a náboroví pracovníci a knihovna s archivem.

Organizaci uměleckého úseku CED věnujeme následující kapitole, ovšem zde je třeba zmínit složení a funkci orgánu zvaného **Dramaturgická rada CED** sestávajícího z uměleckého ředitele, šéfdramaturga, dramaturgů tvůrčích skupin a režijně-dramaturgického tandemu Husy na provázku, která schvaluje dlouhodobé dramaturgické plány jednotlivých skupin i celé organizace a hodnotí a kontroluje umělecké směřování a výstupy jednotlivých tvůrčích skupin.

Umělecké sekce/tvůrčí skupiny CED

Tvůrčí skupinu (dále TS) tvoří dramaturg a produkční (manažer). Jsou angažováni na tříleté období, přičemž v polovině období bude rozhodnuto o jejich dalším navazujícím tříletém období nebo o jejich nahrazení novou tvůrčí skupinou.

Jak vyplývá z organizační struktury, dramaturg se zodpovídá šéfdramaturgovi a uměleckému řediteli CED, zatímco produkční (manažer) je přímo řízen ekonomicko-provozní ředitelkou CED, a to zejména v otázkách finančních a ekonomických. Toto dvojí řízení by mělo zajistit rovnováhu, nebo přinejmenším snížit riziko zásadní nerovnováhy mezi uměleckým a ekonomickým výkonem tvůrčí skupiny.

Tato tvůrčí skupina zodpovídá za přípravu a realizaci schváleného dramaturgického plánu celého tříletého období. Na realizaci jednotlivých projektů oslovuje a navrhuje řediteli k angažování realizační týmy složené z konkrétních umělců, nebo oslovuje již fungující uskupení a soubory, včetně organizací a právnických osob (např. DF JAMU), a skrze koprodukcí naplňuje jedno z hlavních posláních CED - poskytovat produkční zázemí nezřízovaným divadelním a uměleckým subjektům.

Program TS je saturován jak projekty vlastní výroby, tak projekty koprodukčními, včetně pohostinských vystoupení podobně zaměřených souborů z celé Evropy. Produkce TS není vázána na konkrétní prostor a bude využívat libovolný sál CEDu případně jiné lokace či open air projekty.

Tento svůj program realizuje na základě dlouhodobě schváleného rozpočtového výhledu a může realizovat projekty disproporčních parametrů, kdy v jedné sezóně například uvede čtyři menší projekty, aby v sezóně příští mohla realizovat projekt jediný, o to rozsáhlejší.

Vedoucí tvůrčích skupin se mohou sami podílet na realizaci konkrétních projektů na základě předchozí dohody, jejich úkolem je však nabídnout ve svém ranku co nejpestřejší paletu současné divadelní tvorby.

Výjimku tvoří **jediný stálý soubor CEDu**, a to Divadlo Husa na provázku, který vzejde ze sloučení a následné redukce stávajících souborů Husy a HaDivadla. Jedinými kritérii pro setrvání současných umělců v novém souboru Husy budou výhradně talent, technická zdatnost, herecká variabilita a ochota podílet se **na pokusu o vznik další epochy** brněnské alternativní scény. Osobní vazby ani dlouholeté zásluhy nemohou být při tvorbě nového CEDu brány v potaz. Znovu však podotýkáme, že i tento lidsky jistě nepříjemný akt je nutný z čisté úcty k vykonané práci a dlouholeté **loajalitě**, nikoli ze zloby a zvěle. Plánovaný soubor by měl v konečné fázi čítat zhruba patnáct členů všech věkových skupin. Přestože hlavní těžiště práce členů stálého souboru by mělo spočívat

v tvorbě v rámci Husy na provázku, jejich spolupráce s ostatními tvůrčími skupinami se nevyklučuje, pokud to organizační záležitosti dovolí.

1. Husa na provázku

Je zamýšlena jako současné alternativní, převážně činoherní souborové divadlo (záměrně zde neuvádíme repertoárové, neboť vzhledem k času na přípravu koncepce nebylo toto téma dostatečně diskutováno) zaměřené primárně na jevištní realizaci pevných textů různého původu. Autorský přístup ke vzniku textů očekáváme zejména ve fázi úpravy či vzniku scénáře, nikoli ve smyslu autorského divadla, jak je běžně chápáno. Plánované inscenační texty bychom rozdělili do následujících linií:

- A. Současná dramatika (případné autorské úpravy).
- B. Adaptace literatury ústící v (částečně) narativní/diegetické inscenace. Vedle uměleckých textů by se mělo jednat o jevištní uchopení teoretických a neuměleckých textů (např. eseje Stanislava Komárka, texty ekonoma Tomáše Sedláčka aj.).
- C. Původní hudebně-dramatická díla (Ani muzikál ani opera. Předjednána spolupráce se skladateli Mariem Buzzim a Vojtěchem Dlaskem), hudebně-dramatický přístup však může být uplatněn i na předchozí dva typy předloh.
- D. Původní hry určené přímo pro aktuální soubor DHNP (Petr Maška).

Husa na provázku by měla být soudobou společensky a politicky angažovanou činoherní scénou reflektující co nejkritičtější způsobem společenské dění v(e) (střední) Evropě. Pokud se pokusíme o příměr v evropském kontextu, usilujeme se stát, co se společenské funkce týče, brněnskou obdobou berlínské Schaubühne.

Součástí uměleckého souboru bude kmenový dramaturgicko-režijní tandem (viz. medailonky členů kreativního týmu). Na tvorbě Husy se také bude intenzivně podílet šéfdramaturg CEDu, a pokud to okolnosti dovolí i umělecký ředitel CED. Čtvrtá plánovaná premiéra případně výrazné hostující režijní osobnosti. Předpokládaný počet premiér: 4/sezóna.

2. HaDivadlo

Přechodem ze souborového na projektový model fungování by HaDivadlo mělo získat dostatek volného tvůrčího prostoru pro uskutečňování těch nejhraničnějších forem současného a budoucího dramatického umění. Bez potřeby rovnoměrně vytěžovat herecký soubor, bez potřeby povinné reprízovosti každé jednotlivé inscenace se otevírá prostor pro koprodukční přístup k tvorbě inscenací, poskytnutí prostoru existujícím tvůrčím kolektivům z oblasti alternativního divadla. Divadlo by pak bylo de facto výzkumným divadelním pracovištěm, předsunutou hlídkou teatrality osahávající hranice performativity. Předpokládaný počet projektů: 4/sezóna.

3. Neverbál/Neverbal/Nonverbal - pracovní název

V současné době neexistuje v Brně žádná profesionální platforma pro alternativní pohybové a taneční divadlo. Sekce Neverbál je naší odpovědí na nevyřešenou otázku: „Proč?“ Rozpětí tvorby a dramaturgie pohostinských představení plánujeme od čistě tanečních představení na moderní či současné bázi, přes soudobé pohybové divadlo, až po tanečně herecké produkce typu DV8.

Cílem je také vytvořit na brněnské divadelní mapě prestižní stabilní stánek pro tuto formu dramatického umění, lákající přední evropské produkce. Produkční i finanční náročnost této ambice si plně uvědomujeme.

V ideálním případě se pokusíme postupně vytvořit minimální taneční soubor a položit tak základ soustředěné koncepční práci v oblasti, kterou současná brněnská scéna prakticky nenabízí.

Inspirační zdroje: DV8, Towards the Depth (Krakow), Kibbutz Dance Company atd.

Předpokládaný počet původních projektů: 2-3 / sezóna

4. Indigo youth/Mladá krev - pracovní název

Otevřený divadelní prostor, který bude realizovat výboje mladých nadějných, tedy nastupující generace, a měl by vytvářet tolik žádaný a potřebný most mezi čerstvými absolventy uměleckých oborů (JAMU, DAMU, VŠMU, konzervatoře, atp.) a profesionálním prostředím. Bude ale také vyhledávat alternativní počiny tvůrců, kteří už v současném kulturním prostoru působí, ovšem mimo divadelní prostředí a struktury. Měl by také výrazně přesahovat žánrové škatulky a vtahovat do prostoru CED přesahové projekty a tvůrce, sám by měl migrovat z kamenného domu do prostorů a spoluprací v širším smyslu slova. Platforma by měla nové směry iniciovat, podchytávat a ponoukat.

Projekty by na profesionální scéně měly být debutové nejen pro zúčastněné tvůrce, ale také pro samotný CED.

Předpokládaný počet původních projektů: 4/sezóna

Kreativní tým

Nový začátek definovaný v úvodu této koncepce vyžaduje příliv nové krve. Proto v řadách našeho kreativního týmu nefiguruje žádné hvězdy současné české divadelní scény. Hvězdy musejí z našich řad a ze zástupů našich následovníků teprve vzejít. Do uměleckého vedení CEDu nominujeme Michala Zetela jako ředitele a Petra Mašku jako šéfdramaturga, kteří by se také měli výrazně podílet na tvorbě Husy na provázku a to společně s mimořádně talentovaným a také výjimečně mladým dramaturgicko-režijním tandemem Adam Svozil - Kristýna Kosová. V čele sekce Neverbál stane mezinárodně zkušený choreograf, tanečník a pedagog David Strnad. Na svou dosavadní činnost bude moci navázat současný dramaturg Projektu CED Pavel Baďura v tvůrčí skupině Indigo youth/Mladá krev.

Obsazení postu dramaturga ve skupině HaDivadlo vzhledem k situaci zjištěné mimo jiné i právě probíhajícím výběrovým řízením ponecháváme otevřené a v případě úspěchu se pokusíme zahájit jednání s členy současného uměleckého vedení HaDivadla.

Zásadním členem týmu je také současná zástupkyně ředitele CED Petra Vodičková, jejíž pravomoce by měly být v budoucí podobě organizace ještě posíleny. Její znalost prostředí a provozu organizace považujeme za klíčovou.

Více o jednotlivých členech týmu v příloze Medailonky členů kreativního týmu.

Rozpočet

Jakákoli aktivita požadující profesionální výstupy na jedné straně, potřebuje na straně druhé nutně vstupní investici a profesionální provozní podmínky. Pokud je navíc požadován výstup veskrze objevený, nový a výjimečný, je nutné angažovat výjimečné tvůrce. Domníváme se, že výjimeční tvůrce si zaslouží minimálně stejné podmínky jako jejich kolegové na podobných pozicích v ostatních brněnských divadlech. Velice zběžným studiem stávajícího rozpočtu CED však docházíme k závěru, že celá organizace vykazuje znaky hlubokého podfinancování.

V přiloženém podrobném rozpočtu docházíme k požadavku navýšit příspěvek zřizovatele přibližně o deset milionů korun ročně.

Námi navrhovaná koncepce proměny Centra experimentálního divadla je jistě razantní a přinejmenším odvážná a ze strany zřizovatele by vyžadovala zásadní podporu jak finanční, tak politickou. Přechodové období a reorganizace může trvat i více než dvě sezóny a bude vyžadovat úzkou spolupráci se zřizovatelem. Může být ale příslibem zásadní pozitivní a progresivní změny pro celé Brno.

6. května 2018 ve Starém Městě
MgA. Michal Zetel, Ph.D.

Přílohy:

1. Životopis uchazeče
2. Medailonky členů kreativního týmu
3. Organizační struktura
4. Orientační rozpočet CED
5. Přehled nezbytných investic ve střednědobém horizontu